

Matkám chýbajú jasle, mestá im nepomôžu

(02.10.2013; Pravda; s. 1 - 3; odu)

Časy, keď matky zostávali s deťmi na materskej tri roky, sa pomaly končia. Ženy sa vracajú skôr do práce, aby mohli pokračovať v kariére alebo zabezpečili chýbajúci príjem v rodine. Aj preto si želajú návrat jaslí, aké kedysi fungovali v každom meste alebo vo väčšom podniku. Mestá však jasle rokmi porušili a obnoviť sa ich nechystajú, považujú ich totiž za nadštandard. V tých, ktoré zostali, sa tvoria na miesta poradovníky aj rok vopred. Alternatívou tak zostávajú súkromné zariadenia.

To, že záujem o umiestnenie aj mladších detí stúpa, potvrdzujú štatistiky. Kým pred troma rokmi bolo v škôlkach vyše 4 400 detí mladších ako tri roky, vlani ich bolo už takmer 7-tisíc.

"Rodí sa viac detí, ako sa predpokladalo, matky chcú zľadiť prácu a rodinu a navyše životná úroveň u nás je založená na dvoch príjmoch. Mladí ľudia majú hypotéky a potrebujú druhý príjem, takže je pochopiteľné, že stúpa záujem rodičov o umiestnenie aj mladších detí," hovorí sociologička Monika Čambáliková.

V niektorých mestách sa na miesto v jasliach robia poradovníky a žiadosť treba dať aj rok vopred. "Syn pôjde do jaslí od septembra budúceho roku. Ale prekvapilo ma, keď mi v jasliach povedali, že už teraz si treba dať žiadosť, pretože v Považskej Bystrici je veľmi dlhý poradovník. Jasle sú plné a ak má niekto o ne záujem, treba mať aj rok dopredu žiadosť," hovorí Zuzana Glabazňová, ktorá sa s manželom dohodla, že nastúpi do práce, kým on pôjde na rodičovskú dovolenku.

Marcela Mrázová z Novej Vsi v okrese Veľký Krtíš má v škôlke syna, ktorý dovŕši tri roky až v januári. Hovorí, že byť s dieťaťom doma do jeho troch rokov nemohla. "Aj keď manžel pracuje, nevystačovali nám financie na domácnosť. Keďže som mala možnosť nastúpiť do práce, dieťa sme sa rozhodli umiestniť do škôlky skôr," zdôraznila.

Dnešná legislatíva už pojem "detské jasle" vôbec nepozná. Prevádzkovať ich je výhradne na dobrej vôli samospráv, ktorých rozpočty sú aj bez toho napäté. Za posledných dvadsať rokov mestá jasle rušili alebo priestory predali súkromníkom. V regiónoch, kde je vyššia zamestnanosť, je teraz bitka o miesto. Záujem nedokážu pokryť samosprávy v Bratislave, Nitre či v Košiciach, naopak, voľné miesta má Banská Bystrica, Martin či Čadca. Samosprávy považujú jasle za nadštandard a ženy odporúčajú na drahšie súkromné zariadenia. Niektoré mestá chýbajúce jasle riešia rozširovaním škôlok.

Rezort školstva tento problém nerieši, chce sa sústrediť skôr na to, aby bolo v škôlkach dosť miest pre deti od štyroch rokov.

V Trnave, napriek veľkému záujmu rodičov, zostali len jedny mestské jasle s kapacitou 55 miest. "Býva tam pretlak. Je navyše snaha zrušiť aj tie. Jasle sú pre samosprávu nadštandard. Viac sa snažíme zamerať na škôlky, aby sme mohli umiestniť všetky deti nad tri roky a nezopakovali sa naše nedávne problémy, keď sme nemali miesto pre vyše 100 škôlkarov," uvádza hovorca mesta Pavol Tomašovič.

Plno je aj v dvoje mestských jasliach v Nitre. Podľa vedúcej jedných z nich Miriam Mošaťovej im pribúda čoraz viac mladších ako ročných detí, čo pripisuje stavu spoločnosti. Aby niektoré manželské páry vyžili, musia obaja pracovať a dieťa dať do jaslí. Adriana Kováčova pre svoje dieťa miesto v nitrianskych mestských jasliach nenašla. Práve si porovnávala ponuky súkromných jaslí, zvažovala ich podmienky a možnosti rodinného rozpočtu. "Ak mi to bude vychádzať tak, že polovicu výplaty by som mala dať na jasle, tak to radšej zostanem doma, kým nebude mať dcérka tri roky. Všetko sa porušilo, máme tu babyboom a mestá by na to mali reagovať. Je dopyt po jasliach, škôlkach, prečo nie je aj dostatočná ponuka?" pýta sa. Jaslí podľa nej treba viac, pretože nie každý si môže dovoliť zostať tri roky doma s približne 200-eurovým rodičovským príspevkom. "Určite nie mladé rodiny, ktoré si splácajú hypotéky," dodala.

Vladimír hľadal s manželkou jasle v Bratislave, keď mal syn dva roky. "Priam sme na zápis bežali, aby sme sa medzi prvými zapísali do poradovníka," hovorí. Jasle síce dostali, zistili však, že dieťa v nich môže byť len do piatej. "Obaja pracujeme zvyčajne do šiestej, preto sme sa nakoniec rozhodli pre neďaleké súkromné jasle, kde môže dieťa v prípade potreby zostať aj dlhšie," dodal Vladimír. Za mestské jasle by platili 260 eur, za súkromné dáva rodina 350.

V hlavnom meste zostalo v pôsobnosti samospráv iba päť jaslí pre deti do troch rokov. Dvoje spravuje mestská časť Staré Mesto, jedny sú v Novom Meste, jedny v Rači a posledné v Ružinove. V takmer polmiliónovom meste sa tak vo verejných zariadeniach nájde miesto len pre zhruba dve stovky jasličkárov. V Ružinove pre nedostatok miesta odmietli vyše 370 žiadostí o škôlku od rodičov detí do troch rokov. "Kapacitu jasíel sme vlani rozšírili o 18 miest, na terajších 58," uviedla hovorkyňa mestskej časti Ružinov Miroslava Štrosová. V bratislavskom Novom Meste zostali posledné jasle z

niekdajších päťoro. Umiestniť môžu len 50 detí, v Rači sa zas vedia postarať nanajvýš o 20 detí. V **Petržalke** mestské jasle nemajú a do škôlky neprijali vyše 370 detí mladších ako tri roky. Samosprávy o zriadení jasiel neuvažujú, skôr o rozširovaní miest v materských školách.

Naopak, kto má na to, aby dal dieťa od pol do troch rokov veku do starostlivosti v súkromných jasliach s nadštandardnou ponukou výučby angličtiny, tanca či plávania, má v Bratislave možnosť ako maku. Sotva však nájde zariadenie, v ktorom za mesiac zaplatí menej ako 350 až 450 eur.

Košický magistrát priznáva, že o umiestnenie detí v jasliach je mimoriadny záujem a dopyt prevyšuje ponuku. Zriaďovanie ďalších jaslí však neplánuje, bolo by to preň finančne náročné. Na druhej strane pribúda súkromných jaslí. Ich celkový počet na mestskom úrade ani nemajú zmapovaný. Súkromné jasle s názvom Rozprávkový raj v Košiciach napríklad sídli v rodinnom dome. Podľa majiteľky Lucie Batovej o detí nemajú núdzu, kapacitne stačia len na 17 detí. "Vyťaženi sme dlho dopredu. Nové deti môžeme prijať až od septembra 2014," zdôraznila Batová.

Firemné jasle?

Kedysi spadali detské jasle pod ministerstvo zdravotníctva. Jasličky fungovali aj pri väčších podnikoch ako napríklad VSŽ, SPP či Matador. S privatizáciou po zmene režimu sa však "neproduktívnych" súčastí podnikov noví majitelia rýchlo zbavili.

"Problém by opäť mohli pomôcť riešiť aj väčšie firmy, zakladaním vlastných jaslí," myslí si hovorca rezortu práce Michal Stučka. Ako pripomína, rodičia, ktorí sa rozhodnú umiestniť dieťa do takéhoto zariadenia, majú zo zákona nárok na štátny príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý sa vypláca v sume maximálne 230 eur.

Ako hovorí Martin Hošťák z Republikovej únie zamestnávateľov, firmy by sa ani prevádzke jaslí nebránili. "Je to jeden z možných sociálnych benefitov pre zamestnancov a pri istej finančnej spoluúčasti z ich strany si vieme takúto službu predstaviť. Už teraz funguje viacero firemných škôlok, no väčšiemu rozmachu jaslí bránia súčasné ekonomické možnosti podnikov," uvažuje Hošťák.

Firmy ochotné prevádzkovať jasle by všeobecne očakávali aj pomoc od štátu, napríklad formou daňových úľav. Podľa sociologičky Moniky Čambálikovej by jasle potrebovali viaczdrojové financovanie, do ktorého by boli zapojené samosprávy, štát, zamestnávatelia i rodičia. "Prevádzka jaslí je finančne náročná a ich podpora by sa mohla stať súčasťou firemnej kultúry," myslí si sociologička. Viac jaslí a škôlok by zároveň podľa nej podporovalo väčšiu konkurenciu medzi nimi a znižovali by sa aj ceny v súkromných zariadeniach.

Text k obr.: Jedny z dvoch jasiel v Bratislave - Starom Meste sídli na Hollého ulici.